

سبک زندگی و مساله امروز ما

تحولات بسیاری در تمام شئون جامعه ایرانی شد و چهره‌هایی که ایشان مطرح می‌کنند نیاز به ریشه‌یابی معرفتی دارد. ایرانیان همان‌طور که در برخی هویت و ارزش‌ها، دچار بحران شده‌اند، در سبک زندگی نیز دچار تشنگی و تذبذب بسیار در نگرش‌ها و گرایش‌ها، آداب و رسوم، نظامات و سنن اجتماعی، باورها و حتی باورهای دینی خود شده و سبک زندگی اسلامی-ایرانی دچار تضادها و تناقض‌های بسیار شده است، به نحوی که از جامعه ما یک جامعه شبه‌مدرن ساخته است که نه می‌توان آن را سنتی و اسلامی نامید و نه می‌توان بر آن نام مدرن نهاد.

نتیجه‌گیری

اگر بخواهیم وجوه گوناگون سبک زندگی را در چارچوب آموزه‌های دین اسلام، مطالعه و وضعیت هنجاری و شایسته‌ای آن را از این آموزه‌ها استنتاج کنیم، باید به بررسی جنبه‌های متعدد و متنوع سبک زندگی در سه سطح نگرش، گرایش و کنش بپردازیم. بخش نگرش، ناظر بر مجموعه‌ای نظام‌مند از باورهای دینی است که هویت انسان براساس آن تعریف و ترسیم می‌شود. بخش گرایش، حاکی از ارزش‌ها و هنجارهایی است که به سلیقه و توانایی ترجیح افراد و گروه‌های اجتماعی جهت می‌دهد. بخش کنش نیز مشتمل بر الگوها و شیوه‌های رفتارهای عینی برگرفته از آموزه‌های اسلامی است. بدین ترتیب فرهنگ و اندیشه دینی در کنار نمادهای آیینی و شعائر دینی، می‌تواند مجموعه پیروان اسلام را به شکل منسجم در شکل‌دهی ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و سلیقه و ترجیح‌های برآمده از آن باری دهد. البته این موضوع می‌تواند به شکل‌گیری الگوهای ویژه‌ای برای زندگی بینجامد و نوعی سبک زندگی دینی را پدید آورد. در سبک زندگی از دیدگاه روانشناختی، جامعه‌شناختی و علوم پزشکی و... تنها به رفتار نگرسته می‌شود، اما در هیچ‌یک به نیت افراد، شناخت‌ها و عواطف آنان توجهی نمی‌شود. به لطف حاکمیت فرهنگ ائمه معصومین (ع)، بخش عظیمی از تاریخ ما و همچنین فرهنگ جاری ما، متأثر از دین و برآمده از دین است و دین شکل‌دهنده و پدیدارکننده سنت خاص در جامعه ایران بوده است. البته این موضوع می‌تواند به شکل‌دهی الگوها برای پیروان سبک زندگی، غفلت از جایگاه دین اسلام و مکتب شیعه در سنت و تاریخ و هویت جامعه ایرانی است، به نظر می‌رسد به این دلیل در منشور ارائه‌شده از سوی مقام معظم رهبری تمامی مولفه‌های سبک زندگی (هویت، فهم از خود، فهم از جامعه، فهم از تاریخ و... (ارزش‌ها) هم صفات آرمانی و هم انسان‌های آرمانی (معماری شهری و خانگی، نظام آموزش، زبان و ادبیات، هنر، خانواده) نظام و نقش روابط اجتماعی، ساختار اجتماعی، دین‌داری فردی و اجتماعی، نظام اقتصادی فردی و خانوادگی، نظام تغذیه و طب فردی و خانوادگی، رسانه، تکنولوژی، نحوه نگرش به عالم، نگرش به نظام سیاسی، اجتماعی با مباحث دینی و اسلامی پیوند خورده است. می‌توان در قالب پژوهش‌هایی مستقل، هر کدام از این شاخص‌ها و چالش‌ها را که در نقطه مقابل هم قرار می‌گیرند، مورد تحلیل و بررسی قرار داد. حال سوال این است که آیا با این نگرش نمی‌توان به مقابله با شرور و بلاها و بیماری‌ها پرداخت؟ یعنی نوع نگرش و سبک زندگی متناسب با آن می‌تواند در غلبه انسان و جوامع بر مشکلات موثر باشد، در غیراین صورت یأس و ناامیدی بر پیکره جوامع حاکم خواهد شد و فشارهای روانی نیز بر آن افزوده شده و جامعه را به فقر خواهد برد.

منابع

- قرآن مجید
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دانشجویان خراسان شمالی (۲۳) مهر ۱۳۹۱. سایت www.khamenei.ir
- توسلی، غلامعباس (۱۳۸۰). *نگارهای جامعه‌شناسی*. تهران: انتشارات سمت.
- جوادی آملی، عبدالله (۱۳۹۲). *مفاتیح‌الحیات*. قم: مرکز نشر اسرا.
- رحمت‌آبادی، اعظم (۱۳۹۳). *مطهری و آسیب‌شناسی فرهنگی*. سایت www.bashgah.net
- شریفی، احمدحسین (۱۳۹۱). *همیشه بهار، اخلاق و سبک زندگی اسلامی*. قم: دفتر نشر معارف.
- کبیرزاد، آنتونی (۱۳۸۲). *تجدد و تشخیص*. ترجمه ناصر موقیان، تهران: نشر نی.
- همو، جامعه‌شناسی (۱۳۸۶). *ترجمه حسن چاوشیان*. تهران: نشر نی.
- مصباح‌یزدی، محمدتقی (۱۳۸۴). *معارف قرآن «انسان‌شناسی»*. قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- همو (۱۳۹۱). *سایت سبک زندگی اسلامی*. www.Islamiclife.ir
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۹). *مجموعه آثار*. تهران: صدرا.
- مولوی، منتهی‌معنوی (۱۳۸۵). *تصحیح رینولد نیکلسون*. تهران: نشر پیمان.
- www.hawzah.net

بحران هویت و شکاف فرهنگی به‌منابه چالش سبک زندگی

در گذر از زندگی سنتی به مدرن، بحران هویت خانواده دامنگیر جوامع بشری شد. پاستر، از نظریه‌پردازان پست‌مدرنیسم، آثار فناوری‌های جدید و رسانه‌ها را در اجتماع و فرهنگ بررسی کرده و در اثر خود به نام عصر دوم رسانه‌ها نوشته است: آنچه در نوآوری‌های فنی مربوط به عصر دوم رسانه‌ها، یعنی عصر اینترنت، پست الکترونیکی و ماهواره مهم است، دگرگونی گسترده فرهنگ، هویت فرهنگی و روش جدید ساخته شدن هویت‌ها است. هویت اجتماعی به‌معنای ویژگی‌هایی است که از طرف دیگران به یک فرد نسبت داده می‌شود. این ویژگی‌ها را می‌توان نشانه‌هایی تلقی کرد که نشان می‌دهند هر شخص معینی، اساساً چه کسی است. در عین حال، این ویژگی‌ها شخص مذکور را به افراد دیگری مربوط می‌کند که همین خصوصیات و کیفیات را دارند. همچنین هویت‌های اجتماعی بُعد جمعی دارند؛ آنها دیگران هستند. اگر «هویت‌های اجتماعی نشان‌دهنده شیوه‌های همسانی» مشخص می‌کنند که افراد چگونه و از چه نظر شبیه افراد دیگران هستند، هویت شخصی، ما را به عنوان افرادی جدا و مجزا از یکدیگر متمایز می‌کند. هویت شخصی به‌معنای رشد و تکوین شخصی است که از طریق آن ما معنای یگانه و منحصر به فردی از خویش‌مان و مناسبت‌مان با جهان پیرامون خود خلق می‌کنیم. (گیدنز، ۱۳۸۶، ۴۶) مس‌ادارای فرهنگی غنی هستیم که اگر به خود آیم و رفتار فرهنگی مهاجر را به‌خوبی بشناسیم و مراقبت دائمی و مستمر داشته باشیم، نه تنها از داشته‌های خود پاسداری خواهیم کرد، بلکه قادر خواهیم بود مؤلفه‌های فرهنگ خودی را به دیگران القا کنیم. ما می‌توانیم در دنیای پرشتاب فناوری و جریان نامبارک اضمحلال خرده‌فرهنگ‌ها توسط جهانی شدن، فرهنگ خود را پاس بداریم و آن را گسترش دهیم؛ اما به دو شرط: اول آنکه با ساماندهی فرهنگی، تعارض‌های فرهنگی جامعه را از بین ببریم و خود را به یک اندام وارگی فرهنگی برسانیم و دیگر، خود و همدیگر را هشیار سازیم تا دچار غفلت نشویم.

غفلت‌ها و سساده‌انگاری‌های فرهنگی در شرایطی است که می‌توان وضعیت هشداردهنده اعلام کرد. دلیل این غفلت‌ها، چه هشیارانه و چه نا هشیارانه، به‌دلیل وجود تعارض‌های فرهنگی است. تعارض، یک واژه روان‌شناختی است که طی آن فرد در برابر چند راه، چند میل و چند نیاز قرار می‌گیرد؛ به‌گونه‌ای که نمی‌تواند به لحاظ شناختی راه درست را انتخاب کند. نتیجه شناختی تعارض، سرگردانی، و نتیجه عاطفی و هیجانی آن، خدشه‌دار شدن سلامت روان فرد خواهد بود. وقتی صحبت از تعارض‌های فرهنگی می‌شود، بلا تکلیفی و کوشش و خطا در عرصه‌های مختلف تصمیم‌گیری و اجرا، به‌وضوح مشاهده می‌شود. نتیجه این تعارض، سرگردانی مردم و برهم خوردن نظام ارزشی نسل نواست. این سرگردانی، درهم‌شدگی نظام ارزشی، راه را برای رسوخ بیشتر فرهنگ مهاجم در زمینه‌های نگرش و رفتار فردی و اجتماعی مهیاتر خواهد کرد (سایت حوزه، ۱۳۹۶) آسیب‌شناسی در عرصه فرهنگ، به بررسی آفات و آسیب‌هایی می‌پردازد که رنگ‌و‌لعب فرهنگی دارند و عناصر تشکیل‌دهنده و

لذت‌های پایدار یا کم‌بیش پایدار کاربرد دارد. درباره کسی که غذایی می‌خورند و از آن لذت می‌برند، مفهوم سعادت به کار نمی‌برند، بلکه می‌گویند: از خوردن غذا لذت برد. در سعادت، لذت نهفته است، اما لذت، همیشه همراه با سعادت نیست. سعادت‌مند در این جهان کسی است که لذت‌های او از نظر کیفیت یا کمیت نسبت به درد و رنج‌هایش برتری و فروزی دارد و در آن دو ویژگی لحاظ می‌شود. برتری از جهت کیفیت و دوام از جهت کمی. قرآن در مقایسه میان لذت‌های دنیوی و اخروی به‌منظور دعوت به سوی لذت کامل می‌گوید: «لذت آخرت از لذت دنیا بهتر و پایدارتر است.» [اعلیٰ] ۱۷ قرآن مردم را به دوسته شقی و سعید تقسیم می‌کند و جایگاه واقعی هر کدام را نشان می‌دهد. برخی می‌گویند: «هدف زندگی انسان، سعادت است و سعادت یعنی اینکه هر چه بیشتر و بهتر زندگی کند و از مواهب این دنیا لذت ببرد.» گاه می‌گویند: «هدف لذت است...» اما مادر قرآن هیچ‌یک از این تعبیرها نیاورده است. قرآن می‌فرماید: «انس و جن، فقط برای عبادت پروردگار آفریده شده‌اند.» [الذاریات/۵۶] در هر صورت در قرآن، یک کلمه یا مفهوم به‌عنوان هدف زندگی انسان نیامده است، اما البته تأکید می‌شود که انسان بپهوده آفریده نشده است (مومنون/۱۱۶) و شناخت نیز به‌عنوان مقدمه عبادت مطرح است. (مطهری، ۱۳۷۹).

اصل در زندگی انسان، زندگی اجتماعی است؛ با یک نگاه سطحی و سریع به قرآن می‌شود فهمید اسلام دین زندگی اجتماعی است؛ شاید بشود گفت این موضوع نیاز به توضیح و استدلال دارد. قوانین زندگی (مربوط به خرید و فروش، ازدواج، خانواده، جنگ و صلح، رابطه اخلاقی افراد با یکدیگر، بسیاری از عبادات، توجه به امور سیاسی و اداره حکومت، احکام ارث، وصیت، دیات، قصاص و...) همگی که در قرآن آمده، بیشتر اجتماعی است. البته مواردی مانند عبادات نیز صد درصد فردی اند. واژه‌هایی مثل «قوم»، «ناس»، «امت»، «قریه» و... هر کدام به‌خوبی گویای این مطلب است که اصل در زندگی انسان، زندگی اجتماعی است؛ به سخن دیگر، از دیدگاه اسلام، انسان از انزوا و رهبانیت و زندگی فردی منع شده، اما نباید چنین تلقی شود که انسان در تکالیف نیز اجتماعی است، بلکه برعکس است. به‌عبارت دیگر، فرد فرد انسان‌ها تکلیف دارند و هر کسی نتیجه اعمال خود را می‌بیند. (مریم/۵۹) عمل نکردن دیگران به تکلیف، به‌هیچ‌وجه دلیل و توجیهی برای عمل نکردن ما نمی‌شود (نجم/۳۸-۴۰) بسیاری از بزرگان دینی، انبیا؛ ائمه و اولیای الهی در زمان و شرایطی به تکلیف دینی عمل می‌کردند که هیچ کس با آنها همراهی و تأییدشان نمی‌کرد، بلکه همه با آنها مخالفت می‌کردند و می‌جنگیدند. (مصباح یزدی، ۱۳۸۴، ۱۸۲). بنابراین اگر ما بتوانیم این نگاه قرآنی را در سبک زندگی خودمان به کار بگیریم، هم به یک شاخص دست یافته‌ایم و هم بسیاری از تناقضاتی را که ممکن است در دوره مدرن ما را در مقام انتخاب دچار چالش کند از بین ببریم و به تعبیر قرآن خرید و فروش و تجارت، انسان را از یاد خدا بازمی‌دارد [نور/۲۷] و به تعبیر مولوی جمع میان صورت و معنا هم ممکن می‌شود. (مولوی، ۱۳۸۵، ۱۳۹۳/۳) چون سبک زندگی ترکیبی از صورت (سبک) و معنا (زندگی) است (شریفی، همان، ۲۹) بنابراین این دو مکمل یکدیگرند که می‌تواند هم در باطن انسان و هم در ظاهر وی نمود و بروز داشته باشد.

جمشید جلالی شیخان

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری

انسان در حال حاضر با یک بحران جهانی مواجه شده است و تصمیماتی که برای رویارویی با آن اتخاذ می‌کنند تنها در سیستم سلامت، بلکه اقتصاد، سیاست، فرهنگ، سبک زندگی و... نیز تأثیر خواهد گذاشت. آنچه در این میان در جوامع دینی موضوع اصلی قلمداد می‌شود، نقش دین و باورهای دینی در کاهش این بحران است. تمام آموزه‌های دینی به‌ویژه قرآن، انسان را که مخاطب اصلی پیام آن است دعوت به عقلانیت و پذیرش عقلانی در انتخاب امور و حل مسائل کرده است. می‌توان شواهد دینی و قرآنی فراوانی ارائه کرد برای این مدعا که در گزاره‌های دینی ادیان، دعوت به عقلانیت و خردورزی اصل اول انتخاب در انسان تلقی شده است. نوع مواجهه انسان دیندار در برابر ویروس کرونا و هزوتوع بیماری جهان‌گیر دیگری می‌تواند در عینت گزاره‌های یادشده و بالعکس ذهنی و بی‌اثر فرض کردن نقش آن در دنیای مدرن در نگاه انسان غیردیندار و انسان آینده، نقش بسزایی داشته باشد. بنابراین نقش عقلانیت دینی در برابر این قبیل بحران‌ها و دآوری‌ای که آیندگان درمورد آن خواهند داشت، یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی است که انسان دیندار امروز و به‌خصوص محققان دینی می‌توانند با تحلیل و بررسی عقلانی، جایگاه دین را در جوامع پیش‌رو حفظ کنند و با بدبینانه جلوه دهند. در اینکه ویروس کرونا و دیگر بیماری‌های مسری همانند گذشته، در آینده نیز دامن بشر را خواهد آلود و از انسان‌ها جان‌ستانی خواهد کرد، نمی‌توان شک کرد و واقعیت را نادیده گرفت و مواجهه علمی برای مقابله با آنها نداشت؛ اینها وضوح و اصحات است. اما چالش‌های فرهنگی و روحی-روانی که به‌دنبال این بیماری‌ها در جوامع رخ می‌نماید، حاکی از آتش نهفته زیر خاکستری است که در چنین مواقعی خود را نشان می‌دهد. دغدغه‌ها و گفتار حاضر ریشه‌یابی و تحلیل بحران‌های نهفته در دل جوامع است که تا گرفتار معضل حادی نشوند، به خود نیامده و از خواب غفلت بیدار نمی‌شوند. این موضوع لزوماً و صرفاً با نگاه دینی مطرح نمی‌شود، بلکه می‌تواند از منظر رفتارشناسی، آسیب‌شناسی جامعه‌شناسی جوامع هم مورد کنکاش قرار گیرد، اما چون در اینجا موضوع بحث سبک زندگی است، مدعیان نگاه‌زنده آن است که می‌توان با اصلاح و ترمیم سبک زندگی و بازگشت به هویت و خوشنشین خویش، مواجهه عاقلانه و آینده‌نگرانه‌ای در مواجهه با چنین بحران‌هایی داشت.

مهم‌ترین پیچیدگی عصر حاضر که دوران دین‌گریزی و زدودگی اخلاقی است، فقدان ایمان است. (جوادی آملی، ۱۳۹۲، ۴۲) جامعه ایرانی، جامعه‌ای دیندار و خدامحور است و در آن پایبندی به دین و سنت تا حدود زیادی یافت می‌شود، اما با ظهور نگرش‌ها و اندیشه‌های غربی و جلوه‌های مدرنیته، چالش‌هایی بروز پیدا کرد. عادات و سبک زندگی مردم امر مهمی است و امروزه حتی دانشمندان غربی هم از شیوه زندگی غربی دفاع نمی‌کنند. آراستگی به فضایل انسانی و زندگی پرهیزکارانه نیز در نظر هر کس شرط کمال است، بنابراین برای اینکه جهان کنونی و شیوه زندگی دگرگون نشود، باید به فکر عالمی دیگر و آدمی دیگر جهان‌بینی متفاوت بود؛ یعنی باید جهانی دیگر با انسانی دیگر در افاق اهل نظر ظاهر شود. باتوجه به آن افاق و چشم‌انداز است که شاید شیوه زندگی مردمان به‌تدریج بی‌تکلیف و بدون زحمت تغییر کند. سبک زندگی به‌معنای شیوه زندگی خاص یک فرد، گروه یا جامعه است. این اصطلاح نخستین بار توسط آلفرد آدلر (۱۹۳۷-۱۸۷۰) روانشناس اتریشی استفاده شد. سبک‌های زندگی مجموعه‌ای از طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها و سلیقه‌ها در هر چیزی را در بر می‌گیرد. در بیشتر مواقع مجموعه عناصر سبک زندگی در یک جا جمع می‌شوند و افراد در یک سبک زندگی مشترک می‌شوند.

نگرش اسلامی به معنای زندگی

زندگی به تبع کل هستی، هدفمند است؛ انسان به الزام، مطلوبی نهایی را دنبال می‌کند و کارهایی را که انجام می‌دهد، برای دستیابی به آن خواهد بود. اگرچه ممکن است چیزی که برای کسی هدف نهایی است، برای شخص دیگر نهایی نباشد، اما معلوم است شخص دوم نیز در آخر به دنبال رسیدن به یک هدف نهایی دیگر است. (مصباح‌یزدی، ۱۳۷۶، ۱۵۴)

در بیان هدف نهایی از دیدگاه قرآن به مفاهیمی همچون سعادت، فلاح و رستگاری می‌رسیم که دیگر تعلیل بردار نیستند. مفهوم سعادت و لذت بسیار به هم نزدیکند، اما لذت در موارد لحظه‌ای و کوتاه‌مدت نیز به کار می‌رود، درحالی‌که سعادت تنها درمورد

سازمان آگهی‌های روزنامه فرهنگستان

فرهنگیستان

Advertisement's Organization

تلفن: ۰۲۱ ۶۶۳۴۸۰۴۶-۶۶۳۴۸۰۱۸

فکس: ۰۲۱ ۶۶۳۴۸۰۱۷

ایمیل: a66348018@gmail.com

تخلیه سیمکارت‌های اعتباری فاقد کارکرد

فراواک

به اطلاع تمامی دارندگان سیمکارت‌های اعتباری همراه اول می‌رساند، آن دسته از سیمکارت‌های اعتباری شرکت ارتباطات سیار ایران (همراه اول) که بیش از یک سال غیرفعال بوده، براساس قوانین سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی به زودی سلب امتیاز خواهد شد. جهت حفظ شماره خود می‌توانید حداکثر تا تاریخ ۹۹/۴/۲۸ نسبت به اعمال شارژ یا برقراری تماس اقدام فرمایید. در صورت عدم تمایل به حفظ شماره، لطفاً اطلاعات عضویت خود با شماره‌ای که مشمول این شرایط می‌شود را در شبکه‌های اجتماعی حذف فرمایید. مسئولیت هر گونه عواقب حاصل از عدم حذف اطلاعات بر عهده مشترک خواهد بود.

فرهنگیستان

سازمان توزیع روزنامه فرهنگستان

Department of Distribution

تلفکس: ۰۲۱ ۶۶۳۴۸۰۱۱-۱۲

صدای نخبگان، نگاه جوانان FARHIKHTEGAN روزنامه فرهیختگان WWW.FDN.IR

فرهنگیستان @farhikhtegandaily

آگهی مناقصه

دانشگاه آزاد اسلامی واحد گلیایگان در نظر دارد «خدمات ایاب و ذهاب اداری» دانشگاه را از طریق مناقصه عمومی به پیمانکار واجد شرایط واگذار نماید. واجدین شرایط می‌توانند حداکثر تا ۱۰ روز پس از درج آگهی جهت اخذ اسناد مناقصه به سایت www.giau.ac.ir یا تدارکات دانشگاه مراجعه نمایند. جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۰۹۰۱۷۷۹۵۷۷۶ تماس حاصل نمایند. لازم به ذکر است هزینه درج آگهی به عهده برنده مناقصه می‌باشد و دانشگاه در رد یا قبول کلیه پیشنهادات مختار می‌باشد.

روابط عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گلیایگان